

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ethices Christianae, Libri Tres

Daneau, Lambert

Genevæ, 1579

V. Clariss. Atqve Pietate Et Doctrina Praestantissimis, fideliss.
vigilantissimisque Eccles. Tigurinæ Pastoribus, & eruditiss. celeberrimæ
eiusdem inclytæ ciuitatis Academiae Doctoribus, fratribus & ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-41242

V. CLARISS. AT-

QUE PIETATE ET DO-
CTRINA PRAESTANTISSI-
mis, fideliss. vigilantissimisque Eccles. Ti-
gurinae Pastoribus, & eruditiss. celeberr-
mae eiusdem inclytæ ciuitatis Academiae
Doctoribus, fratribus & symmystis sibi
plurimum obseruandis.

VM multæ sunt, atque
eæ grauissimæ causæ, V.
Præstantissimi, & mihi
Patres, fratresque in
Christo maximè obser-
uandi, quamobrem hos
meos de præceptis Ethicis commentarios
vobis nuncupare iam pridem apud me
constitueram: tum verò inter cæteras hæ
potissimum duæ. Primum, quòd ingrati
atque illiberalis esse hominis iudicabam,
vos, à quibus ista magnam partem acce-
peram, huius laudis fructu, tanquam semi-
nis vestri prouentu, malignè spoliare.

¶ .ij.

EPISTOLA.

Deinde, quòd si noster hic labor vllis mortalibus, imprimis autem piis hominibus utilis fortasse futurus est, sub vestro nomine longè gratissimum atque iucundissimum fore videbam. Quamquam enim celeberrimam illam vestram & ciuitatem & Academiam inuisere (neque enim, vt est in veteri prouerbio, cuius homini contingit adire Corinthum) nunquam mihi, etli id summopere cupienti licuit, quòd in Gallia procul à vobis dislit⁹ distinebar: tamen ea à vobis, vestrisque Doctoribus, tanquam communibus Ecclesiarum Dei præceptoribus, scripta in vulgus ædita sunt, quæ non modò nostram Galliam, sed vniuersum ipsum Christianum orbem in vera pietate plurimùm erudiuerunt. Me certè ab iis non tantùm vehementer adiutum, sed primùm edoctum, & postea confirmatum fuisse semper ingenuè verèque profitebor. Scio equidem huius rei, quemadmodum boni operis omnis, laudem vni Deo tribuendam esse (neque etiam vos, vestrique Doctores, dum talia scribitis, aliò quàm ad solam veri Dei gloriam collimatis) sed tamen Deus ipse (qui honorandos esse parentes præcipit) beneficiorum suorum instrumenta à se delecta sperni

E P I S T O L A.

ſperni aut negligi à nobis minimè vult:
quin potius, vt illa agnoſcantur, prædi-
centur, honoréque afficiantur, ſeueriſſi-
mè mandauit. Quænam enim hæc eſſet,
non dico, Chriſtianitas, vel humanitas:
ſed immanitas potius, quæ homines ingra-
tos redderet & barbaros: & eos, à quibus
beneficium acceperis, contemnere doce-
ret? Itaque cùm illam veſtram Eccleſiam,
& hanc noſtram Geneuenſem, tanquam
duas fidei meæ in Chriſto parentes & a-
lumnas ſemper habuerim: vtrique tantùm
me debere ſentio, quantum ne totâ qui-
dem vitâ ſatis, pro animi mei voto, verbis
teſtari poſſum, nedum reipſa reponere.
Cur verò hunc meum laborem ſub veſtro
nomine pios omnes & Chriſtianos, qui-
bus ipſa pietas cordi eſt, gratiorem atque
acceptiorem habituros eſſe ſperarim, hæc
ratio eſt, quòd & nũc ſit, & fuerit ſemper
meritò apud pias omnes Eccleſias ſumma
veſtrorum iudiciorum authoritas. Atque
hanc etſi plurimùm nobiliſſimæ ciuitatis
veſtræ vetuſtas, ac illius inter reliquas Hel-
ueticę gentis vrbes princeps locus com-
mendat: vobis tamen, veſtręque Eccleſiæ
eam conciliauit doctri-næ Chriſtianæ pu-
ritas, veritáſque à vobis non tantùm citò

EPISTOLA.

præcepta, verùm etiam ad hunc vsque diẽ
constantissimè defenla, ac conseruata.
Quantum enim hoc est, quòd ab eo tem-
pore, quo primùm Dei doctrina inter vos
recepta est, nullius hæresis labe contami-
nata fuit Ecclesia vestra: Id est, quòd penè
iã per quinquaginta octo annos sana, syn-
cera & illibata fidei Christianæ doctrina
apud vos manet, cùm apud plerosque tã-
ta iam veræ doctrinæ labefactatio sit fa-
cta? Nam, vt taceam quàm placidè dex-
træque exotica & verè peregrina peregrin-
orum quorundam ingenia semper re-
presseritis, ne studiosis curiosæ ipsorum
& clâculariæ disputationes aliquo modo
nocerent, & eas à simplicitate doctrinæ
quasi aliud agentes abducerent: quàmque
prudenter tandem detecta palàm ipso-
rum hypocrisi & damnandos & expellen-
dos meritò censueritis. Vt hæc, inquam,
vigilantiæ & sollicitudinis tum vestræ,
tum amplissimi Senatus non ita vetusta
testimonia reticeam: quis saltem illa vetu-
stiora retinendæ puritatis, & profligan-
dæ omnis in doctrina corruptelæ, studia
vestra non commemoret? Quòd scilicet
erroris & Catabaptismi per Baltassarem
Hebmerum, & Thomam Munzerum i-
nitia

E P I S T O L A.

nitia apud vos à Satana sparfa, eodem ipfo penè horæ momento magna fidelique tum Pastorum, tum etiam Magistratum vestrorum diligentia suffocata atque extincta sunt, quo apparuerant nata. Ergo hæc magna est vestre Ecclesie & Academiæ laus & autoritas. Sed & illa quoque non minor, & certè prior, quòd illucescente primùm, & tantumnon exoriente in mediis errorum Papisticorum tenebris sacrosancto Domini nostri Iesu Christi Euangelio, cum plures & populi & ciuitates oblatam illam à Deo lucem vel omnino repudiarent, vel timidè susciperent: vestra ciuitas vna inter omnes Helueticas forti intrepidòque animo Christum rediuuium, seseque vobis offerentem auidè amplexa est: atque etiam semel exceptum, tanquam hospitem gratissimum (illo nimirum ipso corda hominum vestrorum sic flectente, & regente) semper postea lubentissimè retinuit, fouit, illiusque regnum, quantum in ipsa fuit, constituit, & promouit. Nam etiam priusquam Lutheri nomen, vt vera huius rei historia testatur, apud Heluetios innotuisset, Dei verbum, & Euangelium Iesu Christi in inclyta Tigu-

EPISTOLA.

rinorum ciuitate aduersus Papatū, & omnis generis errores, verè, perspicuè, & constanter iam prædicabatur: & cum nobilissimæ tum Germaniæ, tum ipsius Helueticæ ciuitates (quæ nunc Christum profitentur) tenues solùm tanti boni primitias degustarent, vestra pleno iam illius fructu fruebatur. Itaque præclarissimo illo suo exemplo cæteris ad idem faciendum, atque audendum ducem se præstitit, omnesque tum cohortando, tum suggerendo, quantum potuit, adiuuit. Ex quo euenit, vt plures Dei Ecclesiæ non tantùm in Heluetia: sed etiam in aliis orbis partibus, veluti Gallia, Polonia, Anglia, Scotia nascerentur, atque plantarentur: inter quas omnes propterea summa vestræ, id est, Tigurine Ecclesiæ, tanquam communis omnium parentis extitit laus, veneratio, & autoritas. Atque Deus hanc ipsam tam alacrem, tamque propensam in regnum ipsius propagandum vestrorum hominum voluntatem, quam ipse dederat: non modò multis modis auxit, sed etiam ingenti beneficio cumulauit. Nam felicissimos tam præclaris cœptis & conatibus successus dedit: & inter vos eos viros excitauit, qui ingenti eruditionis laude,

E P I S T O L A.

de, & summa pietatis commendatione
 faces Euangelicæ veritatis cæteris præfer-
 rent, totique mundo adeo prælucere.
 Quos etsi Dominus magna sua benigni-
 tate, & singulari in inelytam Tigurino-
 rum ciuitatem amore, ad hanc nostram
 vsque ætatem continuauit, adhucque in-
 ter vos continuat, malo tamen de iis, qui
 iam vita functi in Domino quiescunt, &
 le quibus citra omnem adulandi suspi-
 cionem loqui possumus, quàm de vobis
 ipsis, fratres obseruandis. propter pudor-
 rem vestrum, multorumque calumnias,
 istas laudes intelligi: quæ tamen & ad vos
 quoque, licet improbi rumpantur inui-
 dia, certè pertinent. Quantus vir, Deus
 immortalis, quàmque heroico pectore,
 quàm vehementi in Dei gloriam zelo fuit
 Huldricus ille Zuinglius, & parens in
 Christo omnium vestrum, & pro pietate,
 & pro patria mactatus? Quantus vir, obse-
 cro, quàmque in omnibus veræ Theolo-
 giæ partibus cõsummatus, quàm in omni
 optimarum artium genere exercitatus Hen-
 ricus ille Bullingerus, qui nobis vobisque
 magno totius Ecclesiæ detrimẽto paucos
 ante annos ereptus est: vel potius ex mi-
 ferrimis hisce terris satur dierum, vt lo-

EPISTOLA.

quitur Scriptura, & sacro verbi Dei Ministerio plus quàm quadraginta annos continuos functus in cœlum migravit, id est, à Domino in cœlum, sedemque beatorum traductus est? Quantus vir P. Martyr, ille penu omnis Theologiæ, ille Doctor, qui, vt ait Christus, ex suo thesauro & nouas & veteres opes, tot, tantâsque, quot quantâsque mirantur omnes in vno quodam mortali homine esse potuisse, deprompsit? Quem vos, quanquam natione Italum, & propter nomen Christi patria extorem, tanta tamen beneuolentia profecuti estis, vt ille moriendo apud vos vestrû ciuē se velle esse testaretur. Quantus, qualisque vir, quàm perpetuus Dei athleta, quàm ἀλυσινῆς, & plusquàm Herculea Orthodoxæ doctrinæ ἀσπίς, Iosias Simlerus, quàm in omni cognitionis genere excellens? Cuius facies adhuc hæret in hominum oculis: libri verò tum Theologici, tum historici ab eo doctissimè cōscripti, infinitam viri eruditionem continent, nunquàmque morientur. Quid verò priores illos Ecclesiæ, & scholæ vestræ Doctores, Leonem Iudæ? Quid Conradū Pellicanum? Quid omniscium illum Conradum Gesnerum? Quid Ioannem

Vol-

EPISTOLA.

Vvolphium? Quid Hallerum? quid denique ceteros omnes commemorem, quorum non tantum vita sancta, & doctrina singularis fuit: sed etiam est, vigetque perpetua in piorum animis memoria? De vobis autem, Fratres charissimi, qui adhuc viuitis, parcius loquor. Hoc tamen vnum, verè quidem, atque citra omnem etiam hominum vobis inimicissimorum, vt opinor, inuidiam, dicam, Vos neque à felicissimis illis Maiorum vestrorum vestigijs deflexisse: neque minorem hoc nostro seculo apud pios mortales, & ecclesias esse vestram authoritatem, quam olim illorum parentum vestrorum apud suę ætatis homines fuit. Id quod & vester in Dei regnum zelus, & multa solide eruditionis vestrę monumenta, quę extant, efficiunt, vobis que conciliant. Quis enim vel Rod. Gualtheri, vel Ludou. Lauateri, eruditissimas tum in sacram Scripturam, tum de alijs rebus commentationes non legit? Quis à G. Stuckio nõ modò quę habet iam parata efflagitat, sed maiora etiam in dies non expectat? Taceo de cæteris, quando ne hos quidem ipsos etiam nominare finit illorũ pudor. Atque hæc cum ita sint, quis me iustissi-

EPISTOLA.

mas huius operis vobis dedicandi causas habuisse non fatebitur? Sed tertia quoque ratio accessit, quòd quanquam his omnibus (quæ istis libris continentur) domi, ipsique per vos omninò abundantis, vt nihil fuerit hac mea scriptione opus: tamen vt quantus sit fueritque semper, atque etiã, Dei gratiã, hodie maneat vestræ nostræque Ecclesiæ, imò etiam omnium Gallicanarum, cum vobis in pura doctrina consensus, appareat, hæc ipsa quæ in Gallia docebamus, ad vos mittere volui. Hanc autem animorum cõsensionem tantò magis necessariam esse pij omnes intelligunt, quantò plures & infestiores in dies hostes nobis astutus ille Ecclesiarum Dei calumniator Satã suscitavit. Nam, vt rectè Theodoritus, ἐργάζεται τὸ κοινὸν φρονήματος βελιωτέραν ἐπιπλήω. Quamobrem cum huius mei munusculi vobis offerendi rationes habeatis, vt pro vestra summa æquitate, & vestro in me amore, equi bonique, hoc, quicquid est mei erga vos animi, consultatis, obsecro: benignè accipiatis, & certissimum meæ erga vos vniuersos & singulos obseruantix *μνημόσμων* illud esse statuatis. Quod si feceritis, abundè mihi videbor meæ operæ & laboris fructum percepisse.

EPISTOLA.

cepisse. Accipietis autem tanquam Colossi, ut habet prouerbiū vetus, id est, maioris alicuius operę, si quidem stylo indulgere voluissem, fragmenta: sed opus contraxi, sūmque in eo breuitate, quanta potui maxima vsus. Nam satis mihi fuit in quoque Decalogi præcepto locos Cōmunes, qui dicuntur, tantūm attigisse, vel duntaxat indicasse. Quod autem ad Iuris Diuini & Romani collationem attinet, in ea compendio quoque maiore sum vsus, quod nuper apud vos degentis P. Pithæi I.C. operā, Mosaicarum & Romanarum legum consensus æditus est: elegans sanè libellus, sed magis iam ob ipsius Pitheï eruditissimi viri notas & utilis & legēdus. Accedebat quoque & illud, quod sciam V. Clarissimum, & cū in omni literarum genere singularem, tum verò in Iuris Ciuilis & Romani explicatione ἀσύμβλητον, Frānciscum illum Hottomanum quidpiam meditari, quod huius collationis plenam absolutāque tractationem continebit. Nos autem, quantum ad instituti nostri rationem satis esse videbatur, eam persecuti atque complexi sumus. Valete V. Cl. & fratres mihi in Christo venerandi. Dominus Deus, vobis, vestrisque la-

EPISTOLA.

boribus in perpetuum benedicat, & vestram Ecclesiam favore suo perpetuò in Christo prosequatur, sub alarum suarum umbra vos Pater ille misericordiarum protegat. Denique Academiam vestrã optimarum artium, & sacrarum Literarum domicilium, & bonorum virorum hospitium semper esse velit. Datum Cal. Martiis, anno temporis vltimi, M. D. LXXVII.

V. Ch. deditissimus

L. Danæus.

